

שתי חביות / איוון קרילוב
מתוך חוברת " המשל" בהוצאת מעלות עמ' 14-19

עבודה א'

1. בניחותא - בנחת, בלא רעש או בלא התרגשות (על-פי "המילון החדש" של אבן שושן). מהו לפי זה ההבדל בין שתי החביות?
2. תמרות-אבק פירושו בערך: ענני-אבק, עמודי-אבק. מה שורש המילה תמרות? מה זה מזכיר לך? (אם אינך יודע - בדוק במילון את הפועל "תמר"). מדוע אומרים "תמרות-אבק" או "תמרות-עשן"? המילה "תומר" היא מאותו שורש. מדוע מתאים שם זה לתומר?
3. השלם את רשימת הניגודים שבין שתי החביות, על פי הכתוב בשיר:

החבית הריקה	החבית המלאה
	שום רעש אין
	מתנהלת לאיטה

4. "קולה שווה פרוטה" - אין לקולה ערך רב, הוא שווה רק פרוטה. השווה את שתי החביות:

החבית המלאה	החבית הריקה
תוכן: חשוב	תוכן:
קול: חלש	קול:

עבודה ב'

1. בשיר זה שני חלקים: בראשון מדובר על שתי חביות, מלאה וריקה. על מה מדובר בחלק השני?
2. שים לב למילים הבאות מתוך החלק השני:

מי שמכריז

רב-הפעלים (מי שעושה הרבה פעולות, הרבה דברים)

שותק

הוגה בדמי (= חושב בדומייה, בשקט)

מחשבתו העמוקה

בלי צעקה

הרגילים אנו להשתמש במילים אלה לתיאור חביות?

האם הן מתאימות לבעלי חיים?

לגבי מי משתמשים כרגיל במילים אלה?

3. למדנו בסיפור הקודם ("האריה והעכבר") שלפעמים מתארים חיות שהן בעלות תכונות כשל בני-אדם,

כדי שנוכל ללמוד מסיפור כזה משהו על חיי בני-האדם, תכונותיהם והתנהגותם. לסיפור כזה קראנו

משל.

גם שיר זה הוא משל, אך הוא שונה במקצת מן המשל הראשון. אין בו השוואה בין בני אדם לחיות

אלא בין בני אדם לחפצים.

4. הדבר אותו אנו לומדים מתוך המשל על חיי בני האדם נקרא לקח או מוסר השכל.

5. קרא את המשל הבא ומצא את מוסר ההשכל (הלקח) שבו:

תוף היה תלוי על עץ, ובהניע הרוח את ענפי העץ היכו על התוף ונשמע רעש גדול. עבר שם השועל, שמע את

הקול וראה את התוף, וחשב שהוא מלא בשר או שומן. קרע את עור התוף ומצאו ריק. אמר: הרעש

מחריש אוזניים וגופו גדול ושמן אך תוכו ריק.

(ממשלי הערבים)

עבודה ג'

1. במשל "שתי החביות" מצאנו הבדל בין החלק הראשון והחלק השני. החלק הראשון הוא **המשל**: סיפור שבו משווים בני-אדם לחיות (אריה ועכבר) או לחפצים דוממים (חביות) על מנת ללמוד ממנו משהו על בני-אדם. החלק השני אינו מדבר על חביות: הוא מסביר למה מתכוון המשל באמת: לבני אדם. לחלק זה אנו קוראים **נמשל**.

לפי זה עלינו להבדיל בין שלושה דברים:

משל	נמשל	הלקח
סיפור קצר, לרוב על חיות, צמחים או חפצים	אדם או עניין שאליו כוונתו האמיתית של המשל	הדבר שהקורא לומד מהמשל

2. דוגמה א': מתוך המשל "האריה והעכבר"

משל	נמשל	הלקח
האריה העכבר	אדם חזק, אדם נכבד, אדם עשיר, אדם _____	אל תזלזל בחלש, כי גם הוא יכול להועיל לך.

דוגמה ב': שתי החביות

משל	נמשל	הלקח
חבית מלאה	אדם _____	_____
חבית ריקה	אדם _____	_____

--	--	--

3. קרא את המשל הבא וציין את הנמשל ואת הלקח שבו :

כלב עבר על גשר ובפיו נתת בשר. כשהציץ לתוך המים ראה דמות כלב אחר במים, וחשב שהבשר שבפי הכלב השני גדול יותר מזה שיש לו. מיד הפיל את הבשר וקפץ למים. את הבשר שהיה לו איבד, ובשר אחר לא מצא.

אנשים שאינם מסתפקים במה שיש להם עלולים לאבד גם את אשר בידיהם!

משל	נמשל	הלקח
כלב המבקש נתח בשר נוסף	אנשים	

עבודה ד'

1. הבדלי התכונות שעליהם מסופר במשל החביות נזכרים בתנ"ך :

"חושף אֶמְרֵי יוֹדַע דַּעַת" (משלי י"ז, כ"ז)

"קול כְּסִיל בְּרוּב דְּבָרִים" (קוהלת ה', ב')

חושך = חוסך, ממעט.

האיש במשלי דומה לחבית _____

האיש בקוהלת דומה לחבית _____

2. ממשלי חז"ל :

אומרים לאילני-מאכל: "למה אין קולכם הולך?" אמרו להם: "אין אנו צריכים - פירותינו מעידים

עלינו". אומרים לאילני-סרק: "למה קולכם הולך?" אמרו להם: "הלוואי נשמע קולנו וְנִיבְרָאָה!"

(בראשית רבה ט"ז)

מה ביקשו חז"ל להסביר במשל זה?

4. לאדם אחד היה בן טיפש מאוד. בכל פעם שבא עם בנו בחברת בני-אדם, בייש הבן אותו בפטפוטי השטותיים. באחד הימים רצה האב לבקר עם בנו אצל משפחה זרה, ולפני לכתו הזהיר אותו: בני, אבקש ממך מאוד: אל תדבר ולא תבייש אותי! זכור את הכתוב "גם אָוִיל מחריש - חכם יחשב". באו האב ובנו לאותו הבית, ישבו לסעודה, והבן לא פתח פיו. אמר בעל הבית: - חכם הוא בנך, שקוע במחשבותיו ואינו מדבר. אמרה בעלת הבית: - חכם הוא בנך, וכנראה חושב הוא לכתוב ספר או לחבר שיר, ולכן אינו פותח פיו.

אמרה הבת: - ואני חושבת שהוא טיפש; אין הוא יודע מה לומר, ועל כן הוא שותק.

משך הבן בשרוול אביו ואמר: - בוא אבא, נלך, כאן כבר מכירים אותי. לא תמיד השתקן הוא גם חכם, כפי שרואים אנו מסיפור זה. האם דברי הסיפור מנוגדים למשל?

היכן יש רמז, בנמשל של "שתי חביות", שלא תמיד החכם אינו מדבר?

עבודה ה'

1. יש פתגם בארמית המביע בקיצור רב את הדברים הנאמרים במשל "שתי החביות":

איִסְתְּרָא בְּלִגְיָנָא קִישׁ קִישׁ קִרְיָא (בבא מציעא פ"ה ע"ב)

ופירושו:

מטבע (איסתרא - שם מטבע רומי קטן) בתוך כד קורא: קיש קיש! והכוונה:

מטבע אחד בתוך כד ריק עושה רעש גדול, אך כשהכד מלא מטבעות אין שומעים דבר.

השלם את הטבלה הבאה:

הנמשל	בפתגם	במשל חז"ל	במשל החביות
אדם _____	כד _____	אילן _____	חבית מלאה
אדם _____	כד _____	אילן _____	חבית ריקה

2. תאר לעצמך שאתה נפגש בילד המתפאר ברוב כוחו, או ברוב ידיעותיו, או בצעצועיו. מה היא התגובה

המתאימה, לדעתך? כיצד עליך לנהוג במקרה כזה?

- לומר לו שאתה חזק יותר, חכם יותר, וכד'.
 - להוכיח לו במעשים שאתה חזק יותר, חכם יותר, וכד'.
 - להתעלם מדבריו ולא להגיב עליהם.
 - ללעוג לו ולטעון, שאין בו אותן מעלות שבהן הוא מתפאר.
 - ואולי יש לך רעיון אחר?
- בחר באפשרות הנראית לך ונמק אותה בחיבור קצר.